

Edmund Morawiec

Filozofia Boga na Kongresie Teologów Polskich w Krakowie

Studia Philosophiae Christianae 13/2, 227-229

1977

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

SPRAWOZDANIA

Morawiec E.

Filozofia Boga na Kongresie Teologów Polskich w Krakowie

Jaworski M.

Współczesne formy negacji teologii naturalnej

Morawiec E.

Możliwość teologii naturalnej

EDMUND MORAWIEC

FILOZOFIA BOGA NA KONGRESIE TEOLOGÓW POLSKICH W KRAKOWIE

Kongres Teologów Polskich odbył się w Krakowie w Opactwie OO. Cystersów w dniach od 14 do 16 września 1976 r. Był to trzeci z kolei Kongres Teologów Polskich. Główny temat Kongresu był: *Teologia nauką o Bogu*. Otwarcia Kongresu dokonał Ks. Kardynał Karol Wojtyła. W przemówieniu wprowadzającym nawiązał do dwóch poprzednich kongresów w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim: w 1966 r., którego tematem była: *Teologia Vaticanum II*, oraz w 1971, którego tematyka koncentrowała się dokoła zagadnienia: *Teologia a antropologia*. Ks. Kardynał Karol Wojtyła przedstawił również zasadnicze idee i założenia tematyczne Kongresu podkreślając, iż Kongres ten służy przede wszystkim samookreśleniu się polskiej teologii. Na zakończenie swego przemówienia odczytał obszerny list Stefana Kardynała Wyszyńskiego Prymasa Polski skierowany do Kongresu.

Na program Kongresu złożyły się referaty wygłaszane na sesjach plenarnych oraz posiedzeniach sekcyjnych. W ramach pierwszych wygłoszono dziewięć odczytów. Wszystkie one dotyczyły zagadnień z zakresu metateologii oraz metafilozofii Boga. Do pierwszej grupy zaliczyć wypada odczyty: Ks. Prof. dr hab. S. Kamińskiego, *Epistemologiczno-metodologiczne uwagi o teologii*, Ks. Doc. dr hab. J. Chmiela, *Hermeneutyczny aspekt teologii biblijnej*, Ks. Doc. dr hab. J. Kudasiewicza, *Biblijne podstawy teologii*, Dr S. Napierały, *Elementy teorii pluralizmu teologicznego*, Ks. dr B. Inlendera, *Magisterium w strukturze teologii*

katolickiej, Ks. Doc. dr hab. Z. Chlewińskiego, *Psychologiczne uwarunkowania idei Boga*, Ks. Prof. dr hab. J. Majki, *Socjologiczne uwarunkowania idei Boga*. Tematykę z metafizologii Boga podjęto w dwóch odczytach: Ks. Doc. dr hab. M. Jaworskiego, *Współczesne formy negacji teologii naturalnej* oraz Ks. Doc. dr hab. Edm. Morawca, *Możliwość teologii naturalnej*. Na posiedzeniach sekcyjnych odbywających się w godzinach popołudniowych omawiano i dyskutowano szczegółowe zagadnienia związane z ogólnym tematem Kongresu. W Kongresie wzięło udział około 700 teologów i filozofów polskich reprezentujących wyższe uczelnie oraz wyższe seminaria duchowne diecezjalne i zakonne.

Zagadnienia z zakresu filozofii Boga były przedmiotem tak posiedzeń sekcyjnych, jak również plenarnych. Jak wyżej zaznaczono dotyczyły one nie tyle samej filozofii Boga, ile raczej jej teorii. Na posiedzeniach sekcyjnych podjęto problem przygodności bytu. Ks. Prof. dr hab. K. Klószak w odczycie pt. *Pojęcie przygodności bytu w filozofii Boga* wskazał na potrzebę dopracowania tradycyjnego rozumienia tego pojęcia, a Ks. Bp doc. dr hab. B. Bejze w odczycie pt. *Współczesne rozumienia pojęcia przygodności bytu* zaprezentował najbardziej aktualne sposoby rozumienia przygodności w współczesnej literaturze filozoficznej, wskazując zarazem na podstawy różnic jej pojmowania. Tematyka posiedzeń plenarnych z zakresu filozofii Boga bezpośrednio wiązała się z problemem wykazania, iż mimo istniejących krytyk tomistycznej teologii naturalnej z pozycji charakterystycznego dla niej pojęcia Boga, można uprawiać taką teologią naturalną, odnośnie której zarzuty wysuwane przez współczesnych nie dotyczą. Ks. Doc. dr hab. M. Jaworski w odczycie: *Współczesne formy negacji teologii naturalnej* wykazał, iż współczesna krytyka tej dyscypliny dotyczy przede wszystkim idei Boga. Autor pokazał na czym zasadza się ta krytyka, co jest w niej wartościowe i postawił pytanie, w jakim sensie zarzuty skierowane pod adresem teologii naturalnej dotyczą chrześcijańskiej teologii naturalnej. Ks. Doc. dr hab. Edm. Morawiec w odczycie: *Możliwość teologii naturalnej* wskazał, że między innymi, zarzuty wysuwane co do pojęcia Boga filozofii chrześcijańskiej genetycznie wiążą się z samą interpretacją tej filozofii, a przede wszystkim metafizyki. Szczególną uwagę zwrócił na główny zarzut, jaki M. Heidegger wysuwał pod adresem pojęcia Boga filozofii chrześcijańskiej, mianowicie, że reprezentuje ono Boga, jako byt tego samego porządku, co świat rzeczy. Autor w odczycie wykazał, iż zarzut ten wiąże się u M. Heideggera z niewłaściwą interpretacją metafizyki chrześcijańskiej. Następnie przedstawił taką interpretację filozofii tomistycznej, na terenie której daje się uzyskać takie pojęcie Boga, co do którego stawiane przez współczesnych, a oparte na ogólnych rozstrzygnięciach M. Heideggera, zarzuty nie mają znaczenia. Po referatach wywiązała się dyskusja, w której udział brali uczestnicy Kongresu tak duchowni

jak i świeccy reprezentujący rozmaite ośrodki teologiczne w Polsce. Pełne teksty odczytów przygotowanych na Kongres przez M. Jaworskiego i Edm. Morawca zamieszcza się poniżej.

Marian Jaworski

Współczesne formy negacji teologii naturalnej

Refleksja teologiczna *stricto sensu* wychodzi z Objawienia. Czy możliwa jest jednak jeszcze dzisiaj filozoficzna wypowiedź o Bogu, a więc opierająca się na samym rozumie? Oto podstawowe pytanie, które stawiają sobie myśliciele naszej doby¹. Chodzi więc o sytuację na tym odcinku we współczesnej myśli filozoficznej, a nie o historię problemu, obojętnie czy były to próby pozytywne, czy też negatywne rozstrzygnięcia. Zacieśniamy też problematykę Boga we współczesnej filozofii wyłącznie do teologii naturalnej, pomijając te formy refleksji, które bezpośrednio odnoszą się do fenomenologii wiary religijnej, w szczególności jej przedmiotu intencjonalnego, czy też języka religijnego.

Aby odpowiedzieć na przedstawione wyżej pytanie, trzeba wprawdzie zdać sprawę z charakteru zakwestionowań teologii naturalnej, które są dominujące we współczesnej myśli filozoficznej. To stanowi też przedmiot niniejszej wypowiedzi. Tym samym utoruje to drogę dalszym rozważaniom dotyczącym możliwości teologii naturalnej dzisiaj.

Na treść obecnej wypowiedzi, ograniczonej z konieczności do najbardziej aktualnej krytyki teologii naturalnej jako ontoteologii, składają się następujące trzy punkty:

I. a) Ogólna charakterystyka współczesnej negacji teologii naturalnej i b) próby ustosunkowania się do niej.

II. a) Przedstawienie, na czym zasadza się krytyka teologii naturalnej, a mianowicie, jaki rodzaj metafizyki jest zakwestionowany, i b) jakie ujęcie Boga, implikowane przez ten rodzaj metafizyki, jest zakwestionowane.

III. a) Wartość i znaczenie tej krytyki, oraz b) problem chrześcijańskiej metafizyki Zachodu.

I. Współczesna postać negacji teologii naturalnej

a) Ogólna charakterystyka. — Znane jest negatywne stanowisko w odniesieniu do teologii naturalnej myślicieli-teologów protestanckich, zra-

¹ Por. m.in.: A. Dondeyne, *Un discours philosophique sur Dieu est-il encore possible?*, w: *Miscelanea Albert Dondeyne*, Leuven 1974, 417—418; Emerich Coreth, *Gottesfrage heute*, Verlag Butzen-Bercker, 1969, 6